

System práva a charakteristika vybraných právních odvětví

Ing. Mgr. Tomáš Klusák

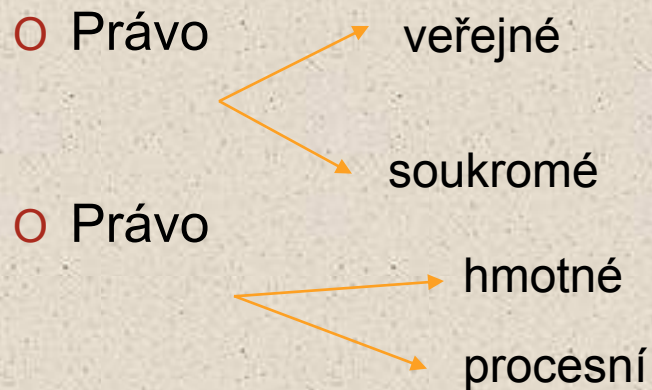
Obsah přednášky

- Systém práva
- Právo hmotné vs. právo procesní
- Právo soukromé
- Právo veřejné

System práva

- Je obsahové uspořádání právních předpisů
- PP jsou řazeny dle toho, kterou společenskou oblast upravují
- Nejobecnější členění

Právo hmotné

- PN určují jaká práva a povinnosti mají Ti, jimž jsou určeny
- Příklad hmotněprávního kodexu je OZ
- Příklad: Nájemní smlouva a odpovídající práva a povinnosti nájemce a pronajimatele

Právo procesní

- PN určují, jak je třeba právo uplatnit a jak je třeba v procesu postupovat
- Jak postupovat v občanskoprávním řízení či správním řízení
- Procesní normy jsou normy odvozené, bez práva hmotného nemají smysl
- Př.: OSŘ či TŘ

Teorie pro rozlišení SP a VP

- Teorie mocenská
  - v jakém poměru jsou účastníci právního vztahu (rovnost, nadřízenost vs. podřízenost)
- Teorie zájmová (Ulpiánova)
  - Čí zájem je sledován
  - Veřejný vs. soukromý
- Teorie organická
  - Zda pohlíží na subjekt jako na člena veřejnoprávní korporace či nikoliv.

Právo soukromé

Rovné
postavení

subjektů

Soukromé právo

- Subjekty:

- F.O.

- P.O. (obchodní společnosti, družstva)

Zásady soukromého práva

- Zásada autonomie vůle
- Vše je dovoleno, co není výslovně zakázáno
- Zásada dispozitivnosti
- Zásada demokratismu soukromého práva
- Zásada ekvity: zásada dobrých mravů, zásada zákazu zneužití subjektivních práv

Zásady soukromého práva

- Zásada jistoty soukromoprávního obratu
(dobrá víra, lex in retro non agit, ochrana nabytých práv..)
- Zásada prevence
- Zásada *vigilantibus iura scripta sunt*

Východiska pro zásady SP

- **svoboda**
- **rovnost** (s tendencí k solidaritě, a tedy k určité míře nerovnosti), přičemž tyto dva pilíře představují vzájemné protiklady, které jsou korigovány
- **přiměřenost** jako nástrojem vyvažování míry zásahů do svobody osoby a rozsahu uplatnění principu rovnosti (příležitostí, zbraní či cílů)
- Uvedené pilíře **hierarchické uspořádání**, Jejich společným cílem je – obecně vzato – **spravedlnost** (někdy ztotožňovaná s ekvitou)

Odvětví soukromého práva

- Občanské právo hmotné
- Rodinné právo
- Obchodní právo
- Pracovní právo
- Pozemkové právo
- Družstevní právo
- Mezinárodní právo soukromé

Odvětví soukromého práva

- Občanské právo
  - Soubor PN upravující majetkové vztahy FO a PO, mezi FO, PO a státem a vztahy vyplývající z práva na ochranu osobnosti
  - Příklad: Majetková práva a závazkové vztahy
- Obchodní právo
  - Postavení podnikatelů, obchodní závazkové vztahy a další vztahy, jež souvisí s podnikáním
  - Příklad: vznik s.r.o. , převod obchodního podílu

Odvětví soukromého práva

- Rodinné právo
  - Otázky manželství, vztahy mezi manžely, mezi rodiči a dětmi a vztahy, jež vznikají při náhradní rodinné výchově
- Pracovní právo
  - Pracovněprávní vztahy a vztahy, jež s výkonem práce souvisí
  - Vztahy z pracovního poměru, dovolená, mzda, ochrana zdraví při práci

Odvětví soukromého práva

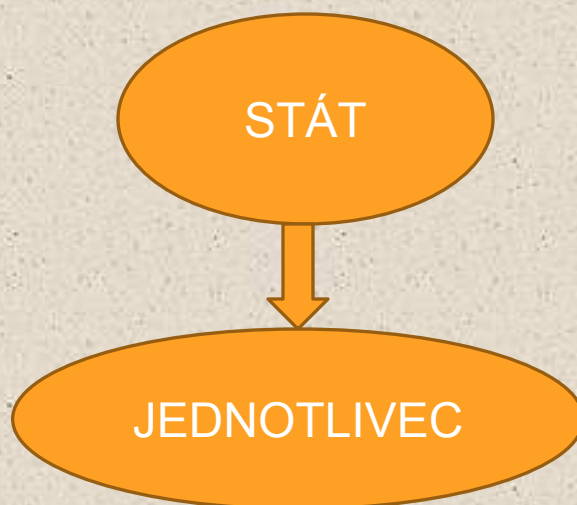

- Pozemkové právo
  - Pozemkové právo řeší právní vztahy k nemovitostem a půdě. Je v něm zahrnuta: účelová kategorizace půdy, územní plánování ochrana pozemků, pozemkové vlastnictví a užívání, zvláštní režimy užívání pozemků dle druhů, zápis práv do KN
- Mezinárodní právo soukromé
  - Soubor PN upravující soukromoprávní vztahy s mezinárodním prvkem

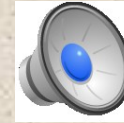
Veřejné právo

- PN, jež upravují vztah mezi státem a jeho orgány na jedné straně a mezi občany, jež v tomto státě žijí

Veřejné právo

- Nerovné postavení subjektů právního vztahu
- Jeden subjekt vystupuje vůči druhému s příkazy, zákazy, donucení
- Charakteristické znaky:
  - Vše, co není dovoleno, je zakázáno
  - Kogentnost norem

Odvětví veřejného práva

- Ústavní právo
- Správní právo
- Trestní právo
- Finanční právo
- Právo životního prostředí
- Občanské právo procesní
  - V právní teorii sporná oblast

Odvětví veřejného práva

- Ústavní právo
  - Soubor PN, jež upravují nejdůležitější vztahy ve státě, zejména základní práva a svobody občanů, uspořádání státu a rozdělení státní moci a její výkon.
- Správní právo
  - Je nejrozsáhlejší odvětví. Upravuje postavení a chování subjektů ve vztazích při realizaci výkonné moci ve státě, a to hlavně ve sféře veřejné správy.

Odvětví veřejného práva

- Trestní právo(hmotné a procesní)
  - TPH upravuje trestněprávní odpovědnost subjektů. V obecné části stanoví, co je trestný čin a vymezuje, jaké tresty mohou být za TČ uloženy.
  - TPP upravuje postup orgánů činných v trestním řízení tak, aby trestné činy byly zjištěny a pachatelé byli náležitě potrestáni

Odvětví veřejného práva

- Finanční právo
  - Soubor PN, jež upravuje finanční hospodaření státu a jeho jednotlivých veřejnoprávních subjektů
  - Fiskální část FP
    - Berní právo, rozpočtové právo, celní právo
  - Nefiskální část FP
    - Devízové právo, měnové právo, veřejné bankovní právo

Odvětví veřejného právo

- Občanské právo procesní
- Soubor PN, jež upravují závazný postup soudů při řešení sporů a poskytování ochrany ohroženým a porušeným subjektivním právům a jiným zákony chráněným zájmům účastníků řízení, stanoví jaké jsou jejich vztahy k sobě navzájem i k jiným osobám zúčastněným na řízení, a dále jaké jsou povinnosti těchto subjektů.
- Hlavní pramenem je OSŘ

Otázky???

Děkuji za pozornost

Literatura

- TOMANCOVÁ, SCHELLE K., SCHELLEOVÁ, I., HYNŠT, A.: *Základy práva (nejen) pro školy*. Jaroslava Tomancová a kolektiv. 1. vyd. Boskovice: ALBERT, 2007. 360 s. Právo. ISBN 80-73-26-110-3
- GERLOCH, A.: *Teorie práva*. 5 vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 312 s. ISBN 978-80-7380-233-2
- HURDÍK, Jan - FIALA, Josef - HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Úvod do soukromého práva*. 2., rozš. a upr. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2002. 158 s. (Edice učebnic PrF MU v Brně ; č. 294). ISBN 80-210-2976-5.